

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0012/2012

12.1.2012

RAPORT

Euroopa ühtne lähenemisviis ühistele kahjunõuetele
(2011/2089(INI))

Õiguskomisjon

Raportöör: Klaus-Heiner Lehne

RR\888965ET.doc

PE467.330v02-00

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

SISUKORD

	lehekülg
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI PROJEKT	3
SELETUSKIRI	11
MAJANDUS- JA RAHANDUSKOMISJONI ARVAMUS	17
SISETURU- JA TARBIJAKAITSEKOMISJONI ARVAMUS	23
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	30

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI PROJEKT

Euroopa ühtne lähenemisviis ühistele kahjunõuetele (2011/2089(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni talituste 4. veebruari 2011. aasta töödokumenti „Avalik arutelu: Euroopa ühtne lähenemisviis ühistele kahjunõuetele” (SEC(2011)0173),
- võttes arvesse komisjoni 2011. aasta juunis avaldatud suunisdokumendi kavandit „Kahju suuruse kindlakstegemine Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 või 102 rikkumisel põhinevate kahju hüvitamise nõuete korral”,
- võttes arvesse direktiivi 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta¹,
- võttes arvesse komisjoni 2009. aastal avaldatud konsultatsioonidokumendi roheline raamatu „Kollektiivse hüvitamise mehhanismid tarbija jaoks” järeelmeetmete aruteluks,
- võttes arvesse oma 26. märtsi 2009. aasta resolutsiooni valge raamatu „EÜ konkurentsieskirjade rikkumisest tekkinud kahjude hüvitamise kohta” teemal²,
- võttes arvesse komisjoni 27. novembri 2008. aasta rohelist raamatut „Kollektiivse hüvitamise mehhanismid tarbija jaoks” (COM(2008)0794),
- võttes arvesse oma 20. jaanuari 2011. aasta resolutsiooni 2009. aasta konkurentsipoliitika aruande kohta³,
- võttes arvesse komisjoni 2. aprilli 2008. aasta rohelist raamatut, mis käsitleb EÜ konkurentsieskirjade rikkumisest tekkinud kahjude hüvitamist (COM(2008)0165),
- võttes arvesse 9. mai 2010. aasta Monti aruannet „Ühtse turu uus strateegia”,
- võttes arvesse komisjoni 13. märtsi 2007. aasta teatist „EÜ tarbijapoliitika strateegia 2007–2013: Tarbijate mõjukuse suurendamine, heaolu edendamine ja tõhus kaitse” (COM(2007)0099),
- võttes arvesse oma 25. oktoobri 2011. aasta resolutsiooni alternatiivse vaidluste lahendamise kohta tsiviil-, kaubandus- ja perekonnaasjades⁴,
- võttes arvesse oma 13. septembri 2011. aasta resolutsiooni, mis käsitleb vahendusmenetluse direktiivi rakendamist liikmesriikides, selle mõju vahendusmenetlusele ja selle vastuvõtmist kohtute poolt⁵,

¹ ELT L 110, 1.5.2009, lk 30.

² ELT C 117 E, 6.5.2010, lk 161.

³ Vastuvõetud tekstid, P7_TA (2011)0023.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P7_TA (2011)0449.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P7_TA (2011)0361.

- võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse õiguskomisjoni raportit ning majandus- ja rahanduskomisjoni, tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni arvamusi (A7-0012/2012),
- A. arvestades, et Euroopa õiguslalal peab kodanikel ja ettevõtetel lisaks õigustele olema ka võimalus neid õigusi tegelikult ja tõhusalt jõustada;
 - B. arvestades, et hiljuti on vastu võetud ELi õigusakte, mille mõte on võimaldada piiriüleste olukordade pooltel kas oma õigusi tulemuslikult jõustada¹ või taotleda vahendatavat kohtuvälist lahendit²;
 - C. arvestades, et alternatiivse vaidluste lahendamise meetodi eelised on vaieldamatud ja et kõikidele ELi kodanikele tuleks tagada õiglane juurdepääs õiguskaitsele;
 - D. arvestades, et vastavalt 2011. aasta märtsis avaldatud Eurobaromeetri kiiruuringule „Tarbijate hoiakud piiriülese kaubanduse ja tarbijakaitse suhtes” oleks 79% Euroopa Liidu tarbijatest rohkem valmis oma õigusi kohtus kaitsma, kui neil oleks võimalik teha seda ühises kohtuasjas;
 - E. arvestades, et õigusrikkumiste tõttu kannatanud tarbijad, kes soovivad algatada kohtuasja kahjuhüvitiste saamiseks individuaalsel alusel, kohtavad sageli olulisi takistusi seoses õiguskaitsevahendite juurdepääsetavuse, tulemuslikkuse ning kohati suurtest kohtukuludest tuleneva kulukusega, millele lisandub võimalik psühholoogiline kahju, keerukas ja pikk menetlus ning teabe puudumine võimalike õiguskaitsevahendite kohta;
 - F. arvestades, et kui rühm kodanikke on langenud sama rikkumise ohvriks, ei pruugi eraldi hagid endast kujutada tulemuslikku võimalust ebaseadusliku tegevuse peatamiseks või hüvitise saamiseks, eelkõige siis, kui üksikjuhtumil saadud kahju on menetluskuludega võrreldes väike;
 - G. arvestades, et mõnedes liikmesriikides ei toimi olemasolev ELi tasandi tarbijate kahjunõuete hüvitamise ning jõustamise kord rahuldavalt, või ei tunta seda korda piisavalt ja kasutatakse seetõttu piiratud määral;
 - H. arvestades, et Euroopa Liidu turgude integreerimine ning sellest tulenev piiriüleste toimingute kasv tõstab esile vajaduse Euroopa Liidu ühtse lähenemisviisi järele, et tegeleda juhtumitega, kus paljud tarbijad jäävad hüvitisest ilma, kuna mitmes liikmesriigis kehtestatud ühiste kahjuhüvitamistaotluste menetlused ei paku lahendusi piiriüleste juhtumite jaoks;
 - I. arvestades, et riigi ja Euroopa tasandi ametiasutustel on ELi õiguse jõustamisel keskne roll

¹ Määrus nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus (ELT L 199, 31.7.2007, lk 1); määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus, ELT L 399, 30.12.2006, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, ELT L 143, 30.4.2004, lk 15).

² Direktiiv 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 136, 24.5.2008, lk 3).

ning eraõiguslik õigusaktide täitmise tagamine peaks avalikku jõustamist ainult täiendama, mitte aga asendada;

- J. arvestades, et avalik jõustamine rikkumiste peatamise ning trahvide määramise teel ei võimalda iseenesest tarbijatele tekitatud kahju hüvitamist;
- K. arvestades, et kui nõuded liidetakse ühiseks kahjunõudemenetluseks või lubatakse avalikes huvides tegutseval esindusorganil või -kogul selline nõue esitada, võib see poolte jaoks menetlust lihtsustada ning kulusid vähendada;
- L. arvestades, et ühistel kahjunõuetel põhinev süsteem võib üksikisiku õiguskaitset asjakohaselt täiendada, mitte aga asendada;
- M. arvestades, et kõigi ettepanekute puhul, mis ei kuulu liidu ainupädevusse, peab komisjon arvesse võtma subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid;
 - 1. kiidab eespool nimetatud horisontaalse konsulteerimise heaks ning rõhutab, et ebaseaduslike tavade ohvrid – nii kodanikud kui ettevõtted – peavad saama nõuda oma isiklike kahjude hüvitamist, eelkõige üksikult esinevate ja hajuvate kahjude puhul, kus kulurisk ei pruugi olla saadud kahjuga proportsionaalne;
 - 2. võtab teadmiseks USA Ülemkohtu jõupingutused piirata kergemeelset kohtusse pöördumist ja USA kollektiivse hagi süsteemi¹ kuritarvitamist ning rõhutab, et Euroopa peab hoiduma USA stiilis kollektiivse hagi süsteemi või mis tahes süsteemi kehtestamisest, mis ei arvesta Euroopa õigustraditsioone;
 - 3. tunneb heameelt liikmesriikide jõupingutuste üle ebaseadusliku käitumise ohvrite õiguste tugevdamiseks, kehtestades või valmistudes kehtestama õigusakte eesmärgiga lihtsustada kahjunõudeid, vältides samas kohtumenetluse kuritarvitamise kultuuri, kuid mõõnab samas, et riiklikud ühiste kahjunõuete esitamise mehhanismid on eelkõige ulatuselt ja menetluse iseloomult väga erinevad, mis võib kodanikke takistada oma õigusi kasutamast;
 - 4. väljendab heameelt komisjoni töö üle Euroopa ühtse lähenemisviisi kujundamisel ühiste kahjunõuete suhtes ning palub komisjonil oma mõjuhinnangus näidata, et tulenevalt subsidiaarsuse põhimõttest tuleb võtta ELi tasandil meetmeid liidu praeguse õigusraamistiku täiustamiseks, et võimaldada rikkumiste ohvrite kahjude hüvitamist ning sellega suurendada tarbijate usaldust ja muuta siseturu toimimine sujuvamaks;
 - 5. rõhutab ühiste kohtuasjade võimalikke eeliseid väiksemate kulude ja suurema õiguskindluse näol nii hagejate, kostjate kui ka kohtusüsteemi jaoks, sest see võimaldab vältida sarnaste hagide üheaegset menetlemist;
 - 6. on veendunud, et konkurentsi valdkonnas on avalik jõustamine oluline selleks, et rakendada aluslepingute sätteid, täielikult täita ELi eesmärgid ning tagada ELi konkurentsiõiguse jõustamine komisjoni ja riiklike konkrentsiasutuste poolt;
 - 7. tuletab meelde, et praegu on ainult liikmesriikidel õigus võtta vastu riiklikke eeskirju,

¹ Wal-Mart Stores Inc. vs. Dukes jt 564 U. S. xxx (2011).

millega nähakse ette eraldatava hüvitise suurus; samas märgib, et riikliku õiguse täitmine ei tohi takistada Euroopa õiguse ühetaolist kohaldamist;

8. kutsub komisjoni üles põhjalikult kaaluma, mis oleks ühiste kahjunõuete valdkonna meetmete jaoks sobiv õiguslik alus;
9. märgib, et olemasoleva teabe, eelkõige 2008. aastal tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi ülesandel koostatud uurimuse „ELi ühiste kahjunõuete mehhanismide tulemuslikkuse ja tõhususe hindamine” kohaselt ei ole ELis kehtivad ühiste kahjunõuete mehhanismid põhjustanud ebaoproportsionaalseid majanduslikke tagajärgi;

Kehtivad ELi õigusaktid ja esialgne õiguskaitse

10. märgib, et ELi tasandil kehtivad üksikjuhtumite puhuks juba mõned jõustamismehhanismid, nagu direktiiv 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades ning määrus (EÜ) No 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, ning on veendunud, et eelkõige määrus nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus, võimaldab juurdepääsu kohtumenetlusele, lihtsustades piiriülest kohtuvaidlust ja vähendades kulusid juhtudel, kus vaidlusalune summa on alla 2000 euro, kuid märgib, et nimetatud õigusaktid ei ole mõeldud tõhusa juurdepääsu tagamiseks kohtumenetlusele juhul, kui sarnast kahju kannab suur arv inimesi;
11. on seisukohal, et esialgsel õiguskaitasel on tähtis roll ka kodanike ja ettevõtete ELi õigusest tulenevate õiguste kaitsel, ning on veendunud, et mehhanisme, mis on kehtestatud määrusega (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitseseaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta¹ ja direktiiviga 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta, on võimalik oluliselt täiustada, et soodustada piiriülestes juhtumites koostööd ning esialgset õiguskaitset;
12. on seisukohal, et esialgse õiguskaitse vahendite täiustamise vajadus on eriti suur keskkonnakaitsesektoris; palub komisjonil uurida, kuidas saaks seda sektorit toetada;
13. on arvamusel, et esialgne õiguskaitse peaks keskenduma nii üksikisikute kui ka üldsuse huvide kaitsesele, ning kutsub üles ettevaatlikkusele organisatsioonide juurdepääsu laiendamisel õiguskaitsele, kuna õiguskaitse ei peaks olema organisatsioonidele kättesaadavam kui üksikisikutele;
14. kutsub seetõttu komisjoni üles tugevdama ja tõhustama olemasolevaid õigusakte, nagu direktiiv 98/27/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta ja määrus (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitseseaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta, et tagada ELis tarbijaõiguste nõuetekohane avalik jõustamine; rõhutab siiski tõsiasja, et direktiiv 98/27/EÜ ega ka määrus (EÜ) nr 2006/2004 ei võimalda kannatatud kahju tarbijatele hüvitada;

Õiguslikult siduv horisontaalne raamistik ja kaitsemeetmed

¹ ELT L 364, 9.12.2004, lk 1.

15. on seisukohal, et õiguskaitsse ühiste kahjunõuete kaudu kuulub menetlusõiguse valdkonda, ning tunneb muret selle üle, et ELi kooskõlastamatud algatused ühiste kahjunõuete valdkonnas põhjustavad siseriikliku menetlusõiguse ja kahjunõudeid käsitlevate õigusaktide killustumist, mis vähendab ELis õiguskaitsse kättesaadavust, selle asemel et seda suurendada; nõuab, et juhul kui üksikasjaliku kaalumise tulemusel otsustatakse, et liidu ühiste kahjunõuete süsteem on vajalik ja soovitatav, kujutaks mis tahes ühiste kahjunõuete valdkonna ettepanek endast horisontaalset raamistikku, mis hõlmab ühiseid põhimõtteid ja annab ühiste kahjunõuete kaudu kogu ELis ühtse juurdepääsu õiguskaitsesele ning käsitleb eelkõige, kuid mitte eksklusiivselt, kõiki tarbijate õiguste rikkumisi;
16. rõhutab, et tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta ELi liikmesriikide õigustraditsioone ja õiguskorda ning suurendada heade tavade kooskõlastamist liikmesriikide vahel, ning on veendunud, et ELi süsteemi koostamine, mis võimaldaks tagada nii tarbijate kui ka VKEde tulemusliku kaitse, ei tohiks põhjustada viivitusi horisontaalse raamistiku vastuvõtmisel;
17. rõhutab, et õiguslikult siduv horisontaalne raamistik peab hõlmama ühiste kahjunõuete põhiaspekte; rõhutab veel, et eriti menetluslikud ja rahvusvahelise eraõiguse küsimused peavad kehtima kollektiivsete kahjunõuete puhul üldiselt ja olenemata sektorist, samal ajal kui piiratud arv tarbijakaitse või konkurentsioiguse valdkonna eeskirju, milles käsitletakse küsimusi nagu siseriiklike konkurentsiasutuste otsuste võimalik siduv mõju, tuleks sätestada näiteks horisontaalse vahendi eraldi artiklites või peatükkides või horisontaalse vahendiga samaaegselt või hiljem vastu võetavates eraldi õigusaktides;
18. on veendunud, et hagi esitamise üle otsustamisel on keskne roll individuaalselt saadud kahjul, sest seda võrreldakse paratamatult hagi võimalike menetluskuludega; tuletab seetõttu komisjonile meelde, et ühiste kahjunõuete horisontaalne raamistik peab olema kõigi osaliste jaoks tulemuslik ja kulutõhus vahend, ning on seisukohal, et liikmesriikide riiklikes menetluseeskirjades võiks kasutada määrust (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus, ühise kahjunõude esitamise alusena juhul, kui nõude väärtus ei ületa selle määruse reguleerimisala;
19. on arvamusel, et horisontaalse raamistiku kohane ühishagi annaks kõige suuremat kasu juhul, kui kostja ja esindatavad ohvrid ei asu samas liikmesriigis (piiriülene mõõde) ning kui väidetavalt kahjustatud õigused tulenevad ELi õigusaktidest (ELi õiguse rikkumine); nõuab, et lähemalt uuritaks kahjunõuete esitamise parandamist selliste siseriikliku õiguse rikkumiste korral, millel võib olla suur piiriülene mõju;
20. rõhutab veel kord, et põhjendamatute nõuete ja ühiste kahjunõuete kuritarvitamise vältimiseks tuleb horisontaalse õigusaktiga kehtestada kaitseklauslid, et tagada õiglane kohtumenetlus, ning rõhutab, et sellised kaitseklauslid peavad hõlmama muu hulgas järgmisi punkte:

Kaebõigus

- et esindushagi heaks kiidetaks, peab tegu olema selgelt määratletud rühmaga ning rühma liikmete määratlemine peab olema toimunud enne hagi esitamist;
- Euroopa lähenemisviis ühiste kahjunõuetele tuleb rajada osalemisvõimalusega (opt-in)

põhimõttele, mille kohaselt võimalike kuritarvituste vältimiseks määratletakse kannatanud selgelt ja nad võtavad menetlusest osa vaid siis, kui nad on väljendanud selleks selgesõnalist soovi; toonitab, et koosõlas subsidiaarsuse põhimõttega tuleb austada olemasolevaid riiklikke süsteeme; palub komisjonil kaaluda süsteemi, mis võimaldab asjakohast teavet kõigile võimalikele kannatanutele, suurendab kollektiivhagide esindavust, võimaldab suurimal arvul kannatanutel hüvitust taotleda ja tagab ELi kodanikele lihtsa, taskukohase ning tulemusliku juurdepääsu õiguskaitsele, vältides sel moel ülemääraseid kohtuvaidlusi ja seda, et ühe ja sama rikkumise kohta esitataks tarbetult uusi individuaalseid või ühishagisid; kutsub liikmesriike üles looma tõhusaid mehhanisme, mis tagaksid võimalikult suure arvu kannatanute teavitamise ja neile nende õiguste ja kohustuste teatavakstegemise, eriti juhul, kui nad elavad mitmes eri liikmesriigis, samas süütuse presumptsiooni kohaselt vältides asjaomase osapoolle maine põhjendamatu kahjustamist;

- kollektiivse hagi süsteemiga, kus kannatanuid ei tuvastata enne kohtuotsuse langetamist, ei ole võimalik nõustuda, kuna see on vastuolus paljude liikmesriikide õiguskorraga ning rikub nende ohvrite õigusi, kes osaleksid menetluses enese teadmata, kuid kellele kohtu otsus oleks sellegipoolest siduv;
- liikmesriigid peaksid tagama, et kohtunik või sarnane organ säilitab kaalutusõiguse iga võimaliku ühishagi vastuvõetavuse kontrollimiseks, et teha kindlaks, kas kvalifitseerumise nõuded on täidetud ja hagi on menetluseks kõlblik;
- liikmesriigid peaksid nimetama esindushagide esitamiseks pädevad organisatsioonid ning selliste organisatsioonide selgeks määramiseks oleks vaja Euroopa kriteeriume; kriteeriumide aluseks võiks olla direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta) artikkel 3, kuid neid tuleb täpsustada, et tagada kohtumenetluse kuritarvitamise vältimine, kindlustades samas juurdepääsu õiguskaitsele; kriteeriumid peaksid hõlmama muu hulgas kvalifitseeruvate organisatsioonide rahalist ja inimressurssi;
- ohvritel peab igal juhul olema vabadus taotleda alternatiivselt individuaalset hüvitamist pädevas kohtus;

Tegeliku kahju täielik hüvitamine

- horisontaalne raamistik peaks hõlmama ainult tegelikult kantud kahju hüvitamist ning karistavad kahjutasud tuleb keelata; tulenevalt hüvitamise kontseptsioonist tuleb väljamõistetud kahjutasud jaotada üksikute kannatanute vahel proportsionaalselt neile tekitatud kahjuga; tingimuslikud tasud on üldiselt Euroopas tundmatud ja need ei tohiks kohustuslikku horisontaalsesse raamistikku kuuluda;

Juurdepääs tõenditele

- kollektiivsed hagejad ei tohi kostja tõenditele juurdepääsu osas olla individuaalsetest hagejatest paremas positsioonis ning iga hageja peab esitama oma nõude kohta tõendid; dokumentide hagejatele avaldamise kohustus („avalikustamine”) on Euroopas enamasti tundmatu ja ei tohiks horisontaalsesse raamistikku kuuluda;

Põhimõte „kaotaja maksab”

- ilma finantsriskita hagi ei saa olla ning liikmesriigid peavad määratlema kulude õiglase jaotamise kohta oma eeskirjad, mille järgi kaotanud pool peab kandma teise poole kulud, et vältida põhjendamatu nõuete esitamist kogu ELi hõlmavas ühiste kahjunõuete esitamise mehhanismis;

Vältida rahastamist kolmandate isikute poolt

- komisjon ei tohi seada tingimusi ega anda suuniseid kahjunõuete rahastamise kohta, kuna liikmesriikide õigussüsteemides ei tunta enamasti rahastamise taotlemist kolmandatelt isikutelt, näiteks sel teel, et neile pakutakse osa väljamõistetud kahjusummast; see ei tähenda, et liikmesriigid ei tohiks kahjunõuete rahastamise kohta tingimusi kehtestada ega suuniseid anda;
21. soovib, et juhul kui komisjon esitab ettepaneku võtta vastu horisontaalne raamistik ühiste kahjunõuete kohta, võetaks vajaduse korral vastu järelhagi põhimõtte, mille kohaselt võib eraõiguslikku jõustamist ühise kahjunõude alusel rakendada ainult juhul, kui komisjon või riiklik konkurentsiasutus on juba vastu võtnud rikkumist käsitleva otsuse; märgib, et järelhagi põhimõtte kehtestamine ei välista võimalust näha ette nii eraldiseisvad kui ka järelhagid;
 22. kutsub komisjoni üles uurima, kuidas suurendada tarbijate teadlikkust ühiste kahjunõuete esitamise mehhanismidest ning kuidas lihtsustada koostööd organitega, kes on pädevad ühishagisid esitama; rõhutab, et tarbijate organisatsioonidel ja Euroopa tarbijakaitsekeskuste võrgustikul (ECC-Net) võib olla keskne roll teabe edastamisel võimalikult suurele arvule ELi õiguse rikkumise tõttu kannatanutele;
 23. rõhutab, et paljud ELi õiguse rikkumised, mille komisjon on tarbijakaitsemeetmete valdkonnas tuvastanud, nõuavad esialgse õiguskaitse tugevdamist¹, kuid tunnistab samas, et esialgselt õiguskaitsest ei piisa, kui ohvritele on tekitatud kahju ja neil on õigus saada hüvitist; palub komisjonil kindlaks teha, milliste ELi õigusaktide rikkumise korral on raske hüvitamist saavutada;
 24. on arvamusel, et need õigusaktid tuleks kindlaks teha, et leida valdkonnad, kus horisontaalse raamistikuga oleks võimalik sätestada kollektiivsed kahjunõuded nii nende õigusaktide kui ka ELi konkurentsiohiguse rikkumise korral; nõuab, et horisontaalse õigusakti lisas loetletaks asjaomased ELi õigusaktid;

Alternatiivne vaidluste lahendamine

25. märgib, et alternatiivse vaidluste lahendamise mehhanismid sõltuvad sageli ettevõtja valmidusest koostööd teha, ning on veendunud, et tõhusa kohtuliku hüvitussüsteemi kättesaadavus toimiks pooltele tugeva stiimulina jõuda kohtuvälisele kokkuleppele, mis aitaks tõenäoliselt vältida arvukalt kohtuvaidlusi; ergutab looma Euroopa tasandil alternatiivse vaidluste lahendamise süsteeme, et võimaldada kiiret ja odavat vaidluste lahendamist kui kohtumenetlusest atraktiivsemat valikut, ning teeb ettepaneku, et kohtunikul, kes kontrollib eelnevalt ühishagi vastuvõetavust, oleks ühtlasi volitus

¹ Uurimus tarbijate probleemidest tarbijakaitse õigusaktide rikkumiste eest hüvituse saamisel ning nende probleemide majanduslikest tagajärgedest, 26 august 2008, I osa: põhiaruanne, alates lk 21.

kohustada osalisi otsima enne kollektiivse kohtumenetluse käivitamist kõigepealt konsensuslikku lahendust; on seisukohal, et selle volituse kehtestamise aluseks peaksid olema Euroopa Kohtu välja töötatud kriteeriumid¹; rõhutab siiski, et need mehhanismid peaksid jääma, nagu nende nimetuski ütleb, üksnes õigusliku hüvituse alternatiiviks, mitte eeltingimuseks;

Kohtualluvus ja kohaldatav õigus

26. rõhutab, et horisontaalses raamistikus endas tuleks kehtestada reeglid, et vältida nn võidujooksu kohtusse pöördumisel (st soodsama kohtualluvuse valimist), ilma et see ohustaks juurdepääsu õiguskaitsele, ning et pädeva kohtu kindlaksmääramisel tuleks aluseks võtta Brüsseli I määrus;
27. nõuab kollisiooninormide muutmise võimaluste täiendavat uurimist; on arvamusel, et üks võimalus oleks kohaldada selle riigi õigust, kus elab enamik ohvreid, arvestades, et üksikutele ohvritele peab jääma võimalus mitte osaleda sisenemisvõimalusega (opt-in) hakis, vaid nõuda selle asemel individuaalset hüvitamist kooskõlas Brüsseli I, Rooma I ja Rooma II määruses sätestatud rahvusvahelise eraõiguse üldeeskirjadega;
28. rõhutab, et pärast Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas C-360/09, Pfleiderer, peab komisjon tagama, et kollektiivne õiguskaitse ei sea ohtu leebema kohtlemise süsteemi tõhusust ja kokkuleppemenetlust;

Seadusandlik tavamenetlus

29. nõuab, et seadusandliku tavamenetluse raames tuleb kõigisse ühiste kahjunõuete valdkonnas tehtavatesse seadusandlikesse algatustes kaasata Euroopa Parlament ning et igasugune õigusakti ettepanek peab põhinema üksikasjalikul mõjuhindangul;
30. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Euroopa tasandi sotsiaalpartneritele.

¹ Euroopa Kohtu 18. märtsi 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-317/08, C-318/08, C-319/08 ja C-320/08, Alassini, EKLi seni avaldamata.

SELETUSKIRI

Raportöör tervitab komisjoni horisontaalset konsulteerimist, avatust Euroopa lähenemise suhtes ühistele kahjunõuetele ning pühendumist kindlatele kaitsemeetmetele kohtumenetluse kuritarvitamise vastu. USA ülemkohtu hiljutine otsus eelarvamuse teemalise kollektiivse hagi kohtuasjas¹ näitab taas kord, et USA enda õigussüsteem võitleb USA süsteemi liialdustest tulenevate kohtumenetlust kuritarvitavate ja mõttetute kollektiivsete hagide vastu, mida kindlasti ei soovitud, kui selliste hagide võimalus aastakümneid tagasi kehtestati. Euroopa peab jääma kindlaks kõigi kavatsuste vastu, mille eesmärk on muuta ELi õigustraditsioone, tuues sisse välismaised menetluselemente, mis võimaldaksid kohtumenetlust kuritarvitavaid kollektiivseid hagnosisid.

Raportöör mõistab, et ELi õigustraditsioon on suunatud pigem vaidluste lahendamisele üksikisikute vahel kui kollektiivse üksuse kaudu. Mõnel juhul võib siiski olla ühelt poolt ebaseadusliku käitumise ohvrite huvides koondada nende nõudeid, mida nad vastasel korral individuaalselt ei esitaks, ning teiselt poolt võib olla ettevõtete huvides, et saavutataks üksainus lahend või oleks üksainus kohtuvaidlus, millega loodaks küsimuses õiguskindlust. Selles ulatuses on paljud liikmesriigid kehtestanud viimastel aastatel kollektiivseid meetodeid, mis võimaldavad teatavat kollektiivset juurdepääsu õiguskaitsele. Neid meetodeid on väga erinevates vormides, näiteks esindushagi, rühmahagi või katsejuhtumi kujul. Oli võimatu leida ammendavat teavet asjakohaste siseriiklike õigusaktide ja eriti nende rakendamise ja toimivuse kohta, kuna mitmed liikmesriigid on kehtestanud kõnealused mehhanismid alles hiljuti ja vastavat teavet ei ole alati saada. Seetõttu ei üllata raportööri, et komisjon ei ole seni suutnud tõendada vajadust ELi meetmete järele. Endiselt on vaja uurida üksikasjalikult, millist Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit saab võtta horisontaalse meetme õiguslikuks aluseks. Kindlasti tuleb tõsiselt võtta ELi meetme tõrjumist riikide valitsuste poolt².

Raportöör on sellegipoolest veendunud, et Euroopa õiguslal peavad kodanikud ja ettevõtted saama oma ELi õigusest tulenevaid õigusi tegelikult ja tõhusalt realiseerida. Massiliste või laialihajuvate kahjude puhul võivad ebaseadusliku käitumise ohvrid tõepoolest kahjunõude esitamisest loobuda, kuna individuaalse hüvituse taotlemise kulud võivad olla saadud kahju suhtes ebaproportsionaalsed. ELi õigusaktide jõustamine Euroopa ja siseriiklike ametiasutuste poolt peab jääma siiski esiplaanile, kuna nende asutuste kasutada on avalik-õiguslikud uurimisvõimalused, mida ei saa teha eraõiguslikele pooltele kättesaadavaks; selles osas jääb eraõiguslik seaduslikkuse tagamine endiselt täiendavaks.

Kehtivad ELi õigusaktid ja esialgne õiguskaitse

Viimastel aastatel on EL aktiivselt püüdnud õiguskaitse kättesaadavust parandada. Näiteks määrus (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus, võimaldab tõhusat ja tegelikku juurdepääsu õiguskaitsele, lihtsustades piiriüleseid menetlusi

¹ Wal-Mart Stores Inc. vs. Dukes jt 564 U. S. xxx (2011).

² Vt näiteks Prantsusmaa ja Saksamaa valitsuste negatiivseid vastuseid konsultatsioonile vastavalt aadressidel http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_collective_redress/french_authorities_fr.pdf ja http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_collective_redress/germany_ministry_of_justice_de.pdf.

alla 2000 euro suuruste nõuete korral. Selleks et kindlaks teha, kas ELi seadusandja soovid on ellu viidud, on vaja määrust täiendavalt hinnata.

Raportöör mõnab esialgse õiguskaitse tähtsust. Paljudel juhtudel, näiteks eksitava reklaami, lepingute puuduliku läbipaistvuse jmt puhul ei pruugi kahju tekkida ning põhitähelepanu tuleks pöörata jätkuva ebaseadusliku käitumise vältimisele. Ka komisjon ise on näidanud, kuidas määrust (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitsealase koostöö kohta¹ ja direktiivi 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta (ettekirjutuste direktiiv)² saaks koostöö ja esialgse õiguskaitse tugevdamiseks täiustada³.

Raportöör tunneb siiski muret selle üle, kui laialt tõlgendatakse siseriiklike menetluseeskirju, mis Euroopa Kohtu praktika kohaselt „ei tohi olla vähem soodsad kui sarnaseid siseriiklike menetlusi reguleerivad eeskirjad (samaväärsuse põhimõte) ega tohi muuta ELi õigusest tulenevate õiguste realiseerimist praktikas ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte)”⁴. Raportöör on arvamusel, et võttes küll nimetatud põhimõtteid arvesse, ei tohiks organisatsioonidel siiski olla privilegeeritud juurdepääsu õiguskaitsele ning et ELi õigusaktid peaksid keskenduma pigem üksikisiku huvide kui üldsuse huvide kaitsele ja jõustamisele.

Horisontaalne õigusakt ja kaitsemeetmed

Võttes arvesse siseriiklike menetlusõigusaktide mitmekesisust, on raportöör seisukohal, et kollektiivsete kahjunõuete valdkonnas tehtavad mis tahes algatused toovad kaasa liikmesriikide kahjuhüvitamist ja menetlust käsitlevate õigusaktide killustumise. Euroopa lähenemisviis ei tohi piirduda erinevate komisjoni algatuste koordineerimisega, kuna koordineerimine ei hoia ära seadusandlike menetluste tulemuste erinemist.

Tegelikult tegeleks iga võimalik algatus kollektiivsete kahjunõuete valdkonnas samade menetluslike ja rahvusvahelise eraõiguse küsimustega. Näiteks on olenemata sektorist vaja samasuguseid tugevaid kaitseklausleid seoses selliste aspektidega nagu esindava isiku staatus ja volitamise kriteeriumid, juurdepääs asitõenditele või „kaotaja maksab” põhimõtte rakendamine. Neid küsimusi on tõstatatud mitte ainult käesoleva horisontaalse konsultatsiooni käigus, vaid ka varasemas valges ja rohelises raamatus.

Raportöör eeldab, et komisjon näeb juba ette horisontaalset lähenemisviisi. Komisjoni kollektiivse hüvitamise teemalises rohelises raamatus tuvastatud eri sektorid näitavad, et kõnealust õigusakti peaks eri sektorites kohaldama, näiteks finantsteenustes, telekommunikatsioonis jne⁵. Seetõttu ei ole ühendavaks teguriks enam mitte sektor, vaid hüvitamise nõudja, s.o tarbija. See näitab selgelt, et horisontaalne õigusakt oleks parim tee selleks, et mitte kehtestada erinevaid sektoraalseid õigusakte, mis tooks kaasa siseriiklike menetlusreeglite killustumise.

1 Viidatud eespool.

2 Viidatud eespool.

3 Vt kahe aasta aruannet 2009, COM(2009)0336, ja komisjoni aruannet direktiivi 98/27/EÜ kohaldamise kohta, COM(2008)0756.

4 Vt näiteks 12. mai 2011. aasta otsust kohtuasjas C-115/09 Trianel Kohlekraftwerk Lünen, EKLis seni avaldamata.

5 27. novembri 2008. aasta roheline raamat „Kollektiivse hüvitamise mehhanismid tarbija jaoks” (COM(2008) 794 lõplik), lk 4.

Siseriiklike õigusaktide killustumine mitte ainult ei häiriks õigussüsteemide toimimist, vaid suurendaks ka õiguskindlust, mis oleks vastuolus õiguskaitse kättesaadavuse parandamise eesmärgiga. Menetlusõigus näeb ette kohtus endas toimivatele menetlustele kohaldatavad reeglid ning püüab edendada õiguskaitse kättesaadavust. Üldiselt ei tehta neis reeglites vahet erinevatel tööstussektoritel ja õigusvaldkondadel. Järelikult ei tohiks ka Euroopa lähenemisviis ühiste kahjunõuetele tuua sisse niisugust vahetegemist, vaid peab võimaldama horisontaalset lähenemist. Nii palju kui piiratud sektorispetsiifilisi eeskirju vaja ongi, võib neid kehtestada horisontaalses õigusaktis endas, näiteks eraldi peatükis.

Raportöör on veendunud, et kollektiivsed kahjunõuded peaksid olema võimalikud olukordades, kus üksik ohver hoidub hüvitise saamisest, kuna ei pea saanud kahju proportsionaalseks menetluskuludega. Uuringud näitavad, et vastav rahaline künnis on vahemikus 101 kuni 2500 eurot¹. Kollektiivsete kahjunõuete piiramine kuni 2000-euroste individuaalsete kahjudega seaks horisontaalse õigusakti kooskõlla määrusega nr 861/2007 Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse kohta ning tagaks ELi õigusaktide järjekindluse. Raportöör sooviks algatada arutelu küsimuse üle, kas künnis ei võiks olla madalam.

Raportööri hinnangul peaks horisontaalne õigusakt olema kättesaadav piiriüleste juhtumite korral, kui rikutud on ELi õigust. Piiriülesuse tingimus oleks täidetud, kui ohver ja kotja ei asu samas liikmesriigis. Horisontaalset õigusakti võiks kohaldada ka juhtudel, kui ohvrid ei asu samas liikmesriigis.

Horisontaalse õigusakti aluseks peaks olema põhimõte, et igaühel, kes on kannatanud kahju, peab olema õigus saada hüvitist, kuid kollektiivsete kahjunõuete esitajad ei tohi olla üksikutest hagejatest paremas olukorras. See põhimõte tähendaks mis tahes horisontaalses õigusaktis rea kaitseklauslite sätestamist.

Raportöör taotleb esindustoimingute usaldamist kvalifitseeritud üksustele. Tuleb töötada välja Euroopa kriteeriumid, mille alusel liikmesriigid saaksid volitada nõuete esitamiseks kvalifitseeritud üksuseid. Selliste, horisontaalse õigusakti kuritarvitamise välistamise esimese tõkkena kehtestatavate kriteeriumide loomisel saaks lähtepunktiks võtta direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta) artikli 3. Nende kriteeriumide kohaselt saaks volituse anda ainult tarbijaorganisatsioonidele, ombudsmanidele jmt. Kollektiivsete kahjunõuete õigusliku keerukuse tõttu on siiski vajalik juristipoolne esindatus. Eelnevalt tulenevalt ei ole vaja rühmahagisid, mille raames ohvrid saaksid nõudeid ühte koondada. Kvalifitseeritud organisatsioonide volitamine annaks liikmesriikidele kättesaadava mehhanismi, mis võimaldaks teatud kontrolli esindusorganisatsioonide ja järelikult ka horisontaalse õigusakti väärkasutuse üle, samas kui rühmahagi puhul sellist kontrolli ei oleks.

Raportöör soovitab, et esindushagides peaks saama osaleda ainult selgelt määratletud rühm inimesi ning nende määratlemine peab olema nõude esitamisel lõplik. Mitmes liikmesriigis keelab põhiseadus loobumisvõimalusega hagid, kui hagi esitatakse tundmatute ohvrite nimel, kuna ohvritel ei oleks vabadust hagi esitamata jätta. Loobumisvõimalusega hagi oleks problemaatiline ka Euroopa Inimõiguste Konventsiooni artikli 6 seisukohast.

¹ Vt Eurobaromeetrit 342, aprill 2011, lk 45; vt ka komisjoni talituste töödokument „Tarbijate mõjukuse suurendamine ELis”, SEC(2011)0469, Brüssel, 7.4.2011, lk 5: 1000 eurot.

Hüvitada võib ainult tegelikult kannatatud kahju ning ainult ELi õiguse rikkumise ohvritele. Sellest tuleneb ka, et mingigi osa hüvitisest ei tohi jääda esindusorganisatsioonile, kuna see ei oleks vastuolus mitte ainult hüvitamise põhimõttega, vaid suurendaks oluliselt ka rahalist motivatsiooni teenimatute hagide esitamiseks.

Raportöör kutsub üles keelama karistavaid kahjutasusid eelkõige soodsama kohtualluvuse valimise vältimiseks. Euroopa Kohus on küll Manfredi kohtuasjas tunnustanud kahju hüvitamist puudutavate siseriiklike eeskirjade lubatavust. See kehtib aga ainult „ühenduse asjaomaste eeskirjade puudumisel”¹. Seega võib Liidu seadusandja välistada karistavate kahjutasude maksmise.

Raportöör soovib hoida alal põhimõtet, et rikkumisele viitav pool peab seda tõestama; seetõttu ei saa nõuda kostjalt tõendite esitamist hagejale. On otsustavalt tähtis, et kollektiivsed hagejad ei tohiks olla asitõendite osas üksikhagejatest paremas seisus. Selmet kehtestada mingi senitundmatu avalikustamiskohustus Euroopa tasandil, peaks jääma selle juurde, et liikmesriigid otsustavad tõendusvahendite juurdepääsu vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele. Avalikustamismõtted tekitavad mittevajaliku kohtumenetluse kulu ja innustavad esitama mõttetuid hagnosisid, seega tuleks need Euroopa tasandil tagasi lükata.

Raportöör sooviks säilitada kulude jaotuse osas siseriiklikud reeglid, kuna alusetute hagide vastu on kaitseks olemas liikmesriikides väljakujunenud põhimõte, et kaotaja maksab. Samuti ei peaks komisjon liikmesriike ka mittesiduvate ehk soovituslike (soft-law) õigusaktide kaudu ärgitama oma kulude jaotamise eeskirju muutma.

Raportöör ei nõustu kollektiivsete hagide rahastamisega. Rahastamismehhanismid ei ole mitte ainult enamikus liikmesriikides tundmatud, vaid need muudavad hagi ka vahetatavaks kaubaks. Euroopa Liit peaks hoiduma sellest, et hagi esitamise võimaluse või võimatuse üle otsustavad turumehhanismid. Selles osas tuleks pidada meeles, et paljud tarbijaorganisatsioonid jmt saavad riiklikku toetust ning tuleks mõelda rohkem sellele, kas ja millises ulatuses tuleks riiklikku rahastamist nende esindustegevuste parandamiseks suurendada.

Paljusid teisi olulisi kaitseklauslitega seotud küsimusi, näiteks seda, kuidas suhtuda riigiasutuste käes olevatesse dokumentidesse, ei olnud raportööril kavandi koostamisega seotud piirangute tõttu võimalik käsitleda. Kui pidada silmas, et sellistes valdkondades nagu konkurentsioigus esitatakse pärast ELi õiguse rikkumise kindlakstegemist konkurentsiameti poolt tõenäoliselt eraõiguslikke hagnosisid, tuleb dokumentidele ligipääsu küsimuse üle täiendavalt järele mõelda. Raportöör on seisukohal, et riiklike uurimistegevuste käigus saadud dokumentidele tuleks võimaldada juurdepääsu, kuid tuleks töötada välja spetsiifilised kriteeriumid selleks, et määrata, millal tuleks juurdepääsust keelduda, et kaitsta kostja või kolmanda isiku õiguspäraseid huve ja muid tähtsamaid huve. Tuleb pidada meeles, et seoses eraõiguslike kahjudega konkurentsivaldkonnas ja leebusprogrammiga seotult otsustas Euroopa Kohus hiljuti, et „liikmesriigi kohus [peab] siseriikliku õiguse alusel kindlaks määrama sellise õiguse andmise või sellisest õigusest keeldumise tingimused, võttes arvesse liidu õigusega kaitstud huve”².

¹ Liidetud kohtuasjad C-295/04 ja C-298/04 Manfredi, EKL 2006, lk I-6619, punkt 92.

² Euroopa Kohtu 14. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas C-360/09 Pleiderer, EKLis seni avaldamata.

Peale selle võiks kaaluda võimalust, et esindushagi võiks esitada alles pärast ELi õiguse rikkumise lõplikku kindlakstegemist pädeva siseriikliku või Euroopa asutuse või kohtu poolt, kelle otsust ei saa siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata.

Selles kontekstis, kuid mitte horisontaalse õigusakti raames, tuleks välja töötada konkreetset kriteeriumid, mille alusel saaks pärast kahjuhüvitiste määramist arvestada maha trahvid või riiklikud karistused, et mitte panna kostjale ebaproportsionaalset rahalist koormat. Konkurentsioiguses tuleks vastavalt muuta nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrust (EÜ) nr 1/2003 EÜ asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta¹.

Raportöör on ka seisukohal, et ühised kahjunõuded ei tohiks olla võimalikud ELi õiguse, eriti ELi tarbijakaitse õigusaktide üldise rikkumise korral, kuna niivõrd laialivalguv punkt suurendaks õiguslikku ebakindlust: igal juhtumil tuleks teha kindlaks, kas kahjustatud õigused tulenesid ELi või siseriiklikust õigusest. Ei piisaks ka konkreetsete sektorite, näiteks finantsteenuste või telekommunikatsiooni määratlemisest², kuna ei oleks selge, millised ELi õigusest tulenevad õigused on kaalul. Õiguskindlust suurendaks hoopis täpselt nende ELi õigusaktide tuvastamine, mille puhul esineb kannatanute õiguste jõustamisega seotud probleeme. Kui see on selgeks tehtud, peaks horisontaalset õigusakti kohaldama nimetatud asjaomaste õigusaktide ja samuti ELi konkurentsieeskirjade rikkumisega seotud kahjunõuetele. Nagu ettekirjutuste direktiivis, peaks ka horisontaalse õigusakti lisas loetlema asjassepuutuvad ELi õigusaktid, et oleks võimalik õigesti kindlaks määrata rikkumised, mille vastu on kollektiivsete kahjunõuete esitamine horisontaalse õigusakti alusel võimalik.

Alternatiivne vaidluste lahendamine

Üldjuhul annab vaidluste kohtuväline lahendamine kiire ja õiglase lahenduse ning peaks olema atraktiivsem kui kohtumenetlus. Seetõttu tuleks kehtestada kohustus otsida enne kollektiivse hagi esitamist kõigepealt kohtuvälist lahendust. Seadusliku kohustuse kehtestamine kohustusliku vaidluse lahendamise menetluse kohta peab selleks, et olla kooskõlas tõhusa õiguskaitses õigusega, vastama teatud Euroopa Kohtu välja töötatud kriteeriumidele³. Komisjoni ettepanekut vaidluste kohtuvälise lahendamise kohta on oodata 2011. aasta sügisel ja see tuleks võtta vastava mehhanismi väljatöötamise lähtepunktiks.

Kohtualluvus ja kohaldatav õigus

Raportöör on arvamisel, et soodsama kohtualluvuse valimise vältimiseks on kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse küsimused erakordselt tähtsad. Seetõttu on kohtute ummistamise ärahoidmiseks vaja selgeid rangeid eeskirju. Piiriülestel juhtumitel kohaldatavad kohtualluvust ja kohaldatavat õigust käsitlevad eeskirjad soosivad nõrgemat poolt, näiteks tarbijat. Mis aga puudutab kollektiivset hüvitamist, siis kannatanud ei esita mitte tavalist hagi, vaid kollektiivse hagi. Seetõttu ei ole nõrgema poole kaitse vajadus enam absoluutne, mis võimaldab kehtestada horisontaalses õigusaktis endas kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse kohta spetsiifilised eeskirjad, muutmata vastavaid ELi reegleid.

¹ ELT L 1, 04.01.03, lk 1.

² Komisjoni 27. novembri 2008. aasta roheline raamat „Kollektiivse hüvitamise mehhanismid tarbija jaoks” (COM(2008)0794), lk 4.

³ Liidetud kohtuasjad C-317/08, C-318/08, C-319/08 ja C-320/08, Alassini, lõige 48 jj.

Kohtualluvuse osas tuleks horisontaalses õigusaktis eriklausliga sätestada, et jurisdiktsioon peaks olema selle koha kohtul, kus asub kostja. Raportööri arvates oleks kõik muud lahendused ebapraktilised. Sätestada, et pädevus peaks olema selle koha kohtul, kus põhjustati suurem osa kahjust, võiks olla problemaatiline, kuna paljudel juhtudel on keeruline, kui mitte võimatu, määrata kindlaks, kus suurem osa kahjust põhjustati. Lisaks võiks esmapilgul sisenemisvõimalusega (opt-in) menetluse puhul näida lihtne sätestada, et jurisdiktsioon peaks olema nendel kohtutel, kus elab enamik kannatanuid, kuna kannatanud tuleb selgelt määratleda. See jätaks siiski alles soodsama kohtualluvuse valimise võimaluse, kuna ei oleks võimalik vältida olukordi, kus hagiga liituma ärgitatakse kriitilist massi kannatanuid nendest kohtualluvustest, mille menetluseeskirju loetakse hageja-sõbralikumaks.

Raportöör on ka seisukohal, et vaja on selgeid ja rangeid eeskirju kohaldatava õiguse kohta, kuid mõistab, et seda oleks keeruline saavutada. Seetõttu on vaja täiendavat uurimistööd, et hinnata, kas ei oleks ehk võimalik sätestada selle koha õiguse kohaldatavus, kus asub enamik kannatanuid. Teise võimalusena näeb raportöör, et kohaldatava õiguse võiks ühtlustada kohtualluvuse reeglitega, s.t kohaldatavaks õiguseks võiks olla hageja asukoha õigus. Selle eelis oleks asjaolu, et kohus teeks otsuse ühe õigussüsteemi alusel, mida ta hästi tunneb.

Kuna enamik siseriikliku õiguse valdkondi ei ole täielikult ühtlustatud, ei saa sellise reeglina välistada olukordi, kus kohaldatav õigus annab vähem õigusi kui mõne sellise liikmesriigi materiaalsoiguse, kus asub osa hagis osaleda otsustanud kannatanuid. Kannatanule jääks siiski vabadus sisenemisvõimalusega kollektiivses hagis mitte osaleda ning taotleda individuaalset hüvitamist oma liikmesriigis.

Kui kohaldatava õiguse küsimust ei lahendata, peab kohus tegema otsuse erinevate siseriiklike õigussüsteemide alusel. Üks väljapääs oleks luua alarühmi, mis moodustatakse ohvrite rühmadest vastavalt erinevatele kohaldatavatele materiaalsoiguskordadele. See võib vähendada nõude keerukust, kuid nõuaks pädevalt kohtult siiski kuni 28 erineva õiguskorra kohaldamist.

Seadusandlik tavamenetlus

Raportöör nõuab tungivalt, et mis tahes seadusandlikku tegevusse peab seadusandliku tavamenetluse kohaselt kaasama Euroopa Parlamendi. Varasemad kogemused näitavad, et parlament ei võta vastu ühtki ettepanekut, mille puhul ei ole selle õigusega arvestatud.

20.10.2011

MAJANDUS- JA RAHANDUSKOMISJONI ARVAMUS

õiguskomisjonile

Euroopa ühtse lähenemisviisi kohta ühiste kahjunõuetele
(2011/2089(INI))

Arvamuse koostaja: Andreas Schwab

ETTEPANEKUD

Majandus- ja rahanduskomisjon palub vastutaval õiguskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. tunnustab komisjoni tööd, et kujundada Euroopa ühtne lähenemisviis ühiste kahjunõuete suhtes; tuletab meelde Euroopa Parlamendi 26. märtsi 2009. aasta resolutsiooni konkurentsieskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamist käsitleva valge raamatu kohta ja on arvamusel, et iga uus algatus seoses ühiste kahjunõuetega konkurentsipoliitika valdkonnas peab olema kooskõlas nii käesoleva kui ka 2009. aasta resolutsiooni sisuga;
2. on seisukohal, et konkurentsi valdkonnas on eraõiguslike kahjunõuete täitmine oluline selleks, et rakendada aluslepingute sätteid, täielikult täita ELi eesmärgid ning tagada ELi konkurentsioiguse rakendamine komisjoni ja riiklike konkurentsiasutuste poolt;
3. tunnistab siiski, et üha integreeritumal ühtsel turul, kus e-kaubandus on kiiresti kasvamas, on vaja üleeuroopalist lähenemisviisi ühiste kahjunõuete valdkonnas;
4. märgib, et ühise kahjunõude abil eraõiguslike kahjunõuete täitmine võiks lihtsustada tarbijatele ja ettevõtetele tekitatud kahju hüvitamist ELi tasandil ning kaasa aidata ELi konkurentsioiguse tõhususe tagamisele;
5. märgib, et eraõiguslike kahjunõuete täitmine vormid on olemas juba paljudes liikmesriikides, ent riiklikud süsteemid on väga erinevad ja paljudes liikmesriikides ei ole selgeid ja eraldi kehtestanud konkreetseid eeskirju ühiste kahjunõuete kohta, kaasa arvatud õigusliku hüvituse kohta;
6. rõhutab, et siseturu väljakujundamiseks oleks vaja tarbijaõiguste suuremat ühtlustamist

Euroopa Liidus; juhib tähelepanu sellele, et ühiste kahjunõuete toimiv süsteem aitab kaasa tarbijate usalduse suurendamisele ning seega ka siseturu ja e-kaubanduse ladusale toimimisele, mis tõstab Euroopa majanduse konkurentsivõimet;

7. täheldab ühtlasi, et eraisikud on suhteliselt vähe esitanud kahjunõudeid liikmesriikide kohtutele;
8. rõhutab seepärast, et vaja on parandada nii õiguskaitse kättesaadavuse õiguse kui ka ELi konkurentsioiguse tõhusust, kuna individuaalsed hagid ei pruugi alati olla piisavad ja tõhusad;
9. tuletab meelde, et praegu on ainult liikmesriikidel õigus võtta vastu riiklikke eeskirju, mis näevad ette eraldatava hüvitise suuruse; lisaks märgib, et riikliku õiguse täitmine ei tohi takistada Euroopa õiguse ühetaolist kohaldamist;
10. lisab, et ELi ühiste kahjunõuete süsteem võiks arvesse võtta riikide parimaid tavasid ühiste kahjunõuete valdkonnas;
11. rõhutab, et ühiseid kahjunõudeid käsitlev ELi horisontaalne meede peaks välja tooma kollektiivse hüvitamise ühised miinimumnormid kooskõlas subsidiaarsuse, erilisuse ja proportsionaalsuse põhimõttega ning võimaluse korral sisaldama üldisi menetluslikke ja rahvusvahelise eraõiguse küsimusi;
12. on seisukohal, et konkurentsivaldkonnas tekkivaid spetsiifilisi küsimusi tuleks asjakohaselt arvesse võtta ning iga meede, mida kohaldatakse ühiste kahjunõuete suhtes, peab täielikult ja nõuetekohaselt arvestama konkurentsivaldkonna eripära;
13. tuletab meelde, et nende erisuste alla kuulub ka leebem kohtlemine, mis on hädavajalik vahend kartellide avastamiseks; rõhutab, et ühised kahjunõuded ei tohiks kahjustada konkurentsioiguse leebema kohtlemise süsteemi tõhusust ja kokkuleppemenetlust;
14. juhib lisaks tähelepanu sellele, et ELi konkurentsioiguse rikkumisest tulenevatel kahjuhüvitusnõuetel on iseloomulikud tunnusjooned, mis eristavad neid teistest kahjunõuetest, kuna need võivad käsitleda pädevusi, mis vastavalt aluslepingutele on otse antud riigiasutustele ning mis võimaldavad neil uurida ja karistada rikkumisi, ning teiselt poolt on need seotud käitumisega, mis häirib siseturu tõrgeteta toimimist ja võib kahjustada ka eri tasandi suhteid ettevõtete ja tarbijate vahel;
15. rõhutab, et neid paljusid eriomaseid ja olulisi probleeme, mida teistes valdkondades ei esine, saab hinnata olemasoleva võrdleva kogemuse alusel ning lähemalt uurida rikkaliku kirjanduse põhjal;
16. juhib tähelepanu sellele, et nendes liikmesriikides, kus sellised kahjunõude mehhanismid on juba olemas, ei ole seniste kogemuste põhjal olnud ei kuritarvitamisi ega ettevõtete likvideerimisi;
17. rõhutab veel kord, et ühiste kahjunõuete puhul konkurentsipoliitikas on vaja kehtestada tagatised, et vältida ühishagide puhul asjatuid nõudeid ja ülemääraseid kohtuvaidlusi ning tagada menetluslik võrdsus kohtus, ning rõhutab, et sellised tagatised peavad muu hulgas

hõlmama järgmisi punkte:

- nõude esitajate rühm peab olema selgelt kindlaks määratud enne nõude esitamist (ühinemisvõimalusega (opt-in) menetlus);
- riiklikud institutsioonid, nagu ombudsmanid või prokurörid, samuti esindusorganid, võivad esitada hagi selgelt määratletud hagejate rühma nimel;
- ELi tasandil tuleb kehtestada kriteeriumid, mille alusel kindlaks määrata esindusorganid, kes võivad esitada esindushagi;
- ühishagi süsteem tuleb tagasi lükata, sest see soodustaks ülemääraseid kohtuvaidlusi, võib minna vastuollu mõnede liikmesriikide põhiseadusega ning kahjustada nende ohvrite õigusi, kes osaleksid menetluses enese teadmata, kuid kellele kohtu otsus oleks sellegipoolest siduv;

a) lubatud on individuaalse hagi esitamine:

- hagejatel peab igal juhul olema vabadus esitada alternatiivina individuaalne hüvitusnõue pädevasse kohtusse;
- kollektiivse hagi esitajad ei tohi olla paremas olukorras kui individuaalse hagi esitajad;

b) väiksema ja hajusa kahju hüvitamine:

- väiksema ja hajusa kahju hüvitamise taotlejad peaksid ühise kahjunõude kaudu saama asjakohase võimaluse õiguskaitseks ning õiglaseks hüvitamiseks;

c) ainult tegeliku kahju hüvitamine:

- hüvitada võib ainult tegelikult kannatatud kahju: karistuslikud kahjuhüvitised ja alusetu rikastumine tuleb keelata;
- iga hageja peab oma nõuet tõendama;
- väljamõistetud kahjuhüvitis tuleb jaotada üksikute hagejate vahel proportsionaalselt individuaalselt kannatatud kahjuga;
- tingimuslikud tasud on üldiselt Euroopas tundmatud ja need tuleb tagasi lükata;

d) „kaotaja maksab” põhimõte:

- hagi ei saa esitada, kui hagejal ei ole rahaliste vahendite puudumise tõttu kaitsjat; menetluskulud ja seega ka kohtumenetlusega kaasneva riski kannab kohtuasja kaotaja pool; liikmesriikide pädevuses on kehtestada kohtukulude jaotamise eeskirjad;

e) vältida rahastamist kolmandatelt osapooltelt

- menetlusi ei tohiks eelnevalt rahastada kolmandad osapooled, näiteks seeläbi, et hagejad nõustuvad loovutama kolmandatele pooltele võimalikud hilisemad

kahjuhüvitamisinõuded;

18. kutsub komisjoni üles põhjalikult ja objektiivselt analüüsima, kas need tagatised on tegelikult võimalikud ühiste kahjunõuete süsteemis;
19. kutsub komisjoni üles selgelt kehtestama tingimused, mille alusel nõude esitamine on lubatud, ning nägema ette, et liikmesriigid peavad tagama, et iga võimaliku kollektiivse hagi vastuvõetavust kontrollitakse eelnevalt, et teha kindlaks, kas aktsepteeritavuse tingimused on täidetud ja hagi on menetluseks kõlblik;
20. rõhutab, et igasugune horisontaalne raamistik peab täitma kaks peamist tingimust:
 - liikmesriigid ei kohalda ELi õiguse rikkumisest tulenevate ühiste kahjunõuete juhtumite korral rangemaid tingimusi, kui kohaldatakse nende juhtumite puhul, mis tulenevad liikmesriigi õiguse rikkumisest;
 - ükski horisontaalse raamistiku põhimõtte ei takista edasiste meetmete vastuvõtmist ELi õiguse täieliku toimimise tagamiseks;
21. soovib, juhul kui komisjon esitab ettepaneku võtta vastu õigusakt ühiste kahjunõuete kohta konkurentsipoliitikas, et võetaks vastu järelhagi põhimõtte, mille kohaselt võib eraõiguslike kahjunõuete täitmist ühise kahjunõude alusel rakendada ainult juhul, kui komisjon või riiklik konkurentsiasutus on juba vastu võtnud rikkumist käsitleva otsuse, et nii kaitsta leebema kohtlemise süsteemi ja tagada, et komisjon ja riiklikud konkurentsiasutused oleksid võimelised võtma tõhusaid meetmeid ELi konkurentsioiguse täitmiseks;
22. märgib, et järelhagi põhimõtte kehtestamine ei välista võimalust näha ette nii eraldiseisvad kui ka järelhagid konkurentsivaldkonnas ja õiguslike vahendite muudes valdkondades; juhib tähelepanu sellele, et eraldiseisvate hagide puhul on vaja tagada, et eraisiku esitatud kahjunõude võib külmutada, kuni pädev konkurentsiamet on ELi õiguse kohaselt vastu võtnud rikkumist käsitleva otsuse konkurentsieeskirjade täitmise kohta avalikus sektoris;
23. toetab kava, et välja töötada tugev üleeuroopaline vaidluste lahendamise alternatiivne mehhanism, mis tähendaks vabatahtlikke, kiireid ja madalate kuludega kohtuväliseid vaidluste lahendamise menetlusi, samuti toetab iseregulatsiooni vahendite, nagu toimimisjuhendite väljatöötamist; rõhutab aga, et need mehhanismid peaksid jääma, nagu nende nimigi ütleb, üksnes õigusliku hüvituse alternatiiviks, mitte eeltingimuseks;
24. on seisukohal, et ühiste kahjunõuete tõhus süsteem suudaks tõepoolest stimuleerida vaidluste lahendamise alternatiivsete mehhanismide väljatöötamist, andes pooltele stiimuli lahendada oma vaidlused ruttu kohtuväliselt;
25. on veendunud, et individuaalselt kannatatud kahju või kaotus on määrava tähtsusega otsuse langetamisel hagi esitada, ning on seisukohal, et liikmesriikide riiklikud menetluseeskirjad võiksid kasutada määrust (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus,¹ kui alust ühise kahjunõude esitamiseks juhtudel, kui

¹ ELT L 199, 31.7.2007, lk 1.

nõude väärtus ei ületa selle määruse reguleerimisala;

26. rõhutab, et kui komisjon esildab õigusakti ühiste kahjunõuete kohta konkurentsivaldkonnas, tuleks see viivitamata ning üksnes seadusandliku tavamenetluse korras vastu võtta.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	17.10.2011
Lõpphääletuse tulemus	+: 33 -: 1 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Burkhard Balz, Udo Bullmann, Pascal Canfin, Nikolaos Chountis, George Sabin Cutaş, Leonardo Domenici, Derk Jan Eppink, Diogo Feio, Ildikó Gáll-Pelcz, Jean-Paul Gauzès, Sven Giegold, Sylvie Goulard, Liem Hoang Ngoc, Gunnar Hökmark, Wolf Klinz, Jürgen Klute, Philippe Lamberts, Werner Langen, Astrid Lulling, Arlene McCarthy, Alfredo Pallone, Anni Podimata, Antolin Sánchez Presedo, Peter Simon, Peter Skinner, Ivo Strejček, Kay Swinburne, Marianne Thyssen
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Sophie Auconie, Philippe De Backer, Saïd El Khadraoui, Olle Ludvigsson, Thomas Mann, Andreas Schwab, Theodoros Skylakakis
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Diana Wallis

12.10.2011

SISETURU- JA TARBIAKAITSEKOMISJONI ARVAMUS

õiguskomisjonile

Euroopa ühtse lähenemisviisi kohta ühistele kahjunõuetele
(2011/2089(INI))

Arvamuse koostaja: Sylvana Rapti

ETTEPANEKUD

Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon palub vastutaval õiguskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et õigusrikkumiste tõttu kannatanud tarbijad, kes soovivad algatada kohtuasja kahjuhüvitiste saamiseks individuaalsel alusel, seisavad sageli silmitsi märkimisväärsete takistustega, mille põhjuseks on juurdepääsetavus, tõhusus ning taskukohasus mõnel juhul suurte kohtukulude tõttu, võimalik psühholoogiline kahju, keeruline ning pikk menetlus ja olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta käiva teabe vähesus;
- B. arvestades, et juhul, kui kodanike rühm on kannatanud sama rikkumise all, ei pruugi eraldi hagid kujutada tulemuslikku võimalust ebaseadusliku tegevuse peatamiseks või hüvitise saamiseks, eelkõige siis, kui kahju on üksikjuhtumil väiksem kui menetluskulud;
- C. arvestades, et vastavalt Eurobaromeetri 2004. aasta oktoobri eriuuringule „Euroopa Liidu kodanikud ja õiguskaitse kättesaadavus”, mis viidi läbi ELi 15 liikmesriigis, ei pöördu üks viiest tarbijast 1000 euron ja iga teine tarbija 200 euron ulatuvate vaidluste korral kohtusse;
- D. arvestades, et 79% Euroopa Liidu tarbijatest oleksid vastavalt 2011. aasta märtsi Eurobaromeetri kiiruuringule „Tarbijate hoiakud piiriülese kaubanduse ja tarbijakaitse suhtes” rohkem valmis oma õigusi kohtus kaitsma, kui neil oleks võimalik osaleda kollektiivhagis, sest see annaks eeliseid nii kulude kui tõhususe osas;
- E. arvestades, et mõnedes liikmesriikides ei toimi olemasolev ELi tasandi tarbijate kahjunõuete hüvitamise ning jõustamise kord rahuldavalt, või ei tunta seda korda piisavalt ja kasutatakse seetõttu piiratud määral;
- F. arvestades, et avalik jõustamine rikkumiste peatamise ning trahvide määramise teel ei

võimalda iseenesest tarbijatele tekitatud kahju hüvitamist;

- G. arvestades, et siiani on kuusteist liikmesriiki kehtestanud oma õigussüsteemis ühise kahjunõude mehhanismid, mis erinevad suuresti kohaldamisala, menetluse iseärasuste (kaebeõigus, kannatanute kategooriad, menetluse liigid (osalemisvõimalus/loobumisvõimalus (opt-in/opt-out)), rahastamine või roll, mida kohtuliku hüvitismenetluse kõrval mängivad alternatiivsed vaidluste lahendamise mehhanismid) ja tõhususe poolest, mis tekitab ELi tasandil tõelise õigusliku killustatuse;
- H. arvestades, et nõuete sidumine ühiseks kahjunõudemenetluseks või luba avalikes huvides tegutseval esindusorganil või -kogul esitada selline nõue võib osapoolte jaoks menetlust lihtsustada ning kulusid vähendada;
- I. arvestades, et võimalik ühiste kahjunõuete süsteem võib üksikisiku õiguskaitset asjakohaselt täiendada, mitte aga asendada;
- J. arvestades, et Euroopa Liidu turgude integreerimine ning sellest tulenev piiriüleste toimingute kasv rõhutavad vajadust Euroopa Liidu ühtse lähenemisviisi järele, et tegeleda juhtumitega, kus paljud tarbijad jäävad hüvitisest ilma, kuna mitmes liikmesriigis kehtestatud kahju hüvitamise taotlemise ühiste nõuete esitamise menetlused ei paku lahendusi piiriüleste juhtumite jaoks;

Vajadus Euroopa Liidu raamistiku järele

1. rõhutab, et olemasoleva kahjunõuete hüvitamise ja jõustamise raamistiku nõrkuse ning teabe puudulikkuse tõttu ei pruugi märkimisväärne osa kahju kannatanud tarbijaid kaitsta oma õigust saada hüvitist, ning jätkuvad ebaseaduslikud tegevused põhjustavad ühiskonnale kokkuvõttes märkimisväärset kahju;
2. kutsub komisjoni üles tugevdama veelgi olemasolevaid õigusakte – direktiiv 98/27/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta ja määrus (EÜ) nr 2006/2004 tarbijakaitse eaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta – ning suurendama nende tõhusust, et tagada ELis tarbijaõiguste nõuetekohane täitmine avaliku õiguse kaudu; rõhutab siiski tõsiasja, et ei direktiiv 98/27/EÜ ega määrus (EÜ) nr 2006/2004 võimalda kannatatud kahju tarbijatele hüvitada;
3. tuletab meelde, et määrus (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus, direktiiv (EÜ) nr 52/2008 vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades ning määrus (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, on kavandatud parandama õiguskaitse kättesaadavust, lihtsustama väikseid nõudeid käsitlevate piiriüleste kohtuvaidluste lahendamist ja vähendada kulusid, kuid siiani pole neid teadmatusest piisavalt kasutatud; märgib seejuures, et need õigusaktid käsitlevad vaid individuaalhagisid;
4. rõhutab, et lisaks tarbijate kui turutehingute nõrgema osapoolte kahjustamisele tekitab käesolev olukord ebaausa konkurentsi tõttu ebavõrdseid turuolukordi ka reegleid järgivate ettevõtjate jaoks; praegu ei ole tõhusat õigussüsteemi, mis reguleeriks konkurentsiõiguse rikkumisega põhjustatud kahju hüvitamist üksikisikutele enamikus ELi riikides; märgib, et

konkurentsiasutused karistavad konkurentsioiguse rikkumist ja riigile makstakse trahve, sellal kui nende rikkumiste tõttu otseselt kannatanud tarbijad hüvitist ei saa;

5. tunneb muret, et praegune hüvitamise puudumine on õigussüsteemi oluline seaduselünk, mis võimaldab kauplejal teenida ebaseaduslikku kasumit;
6. märgib, et arvestades liikmesriikide olemasolevate süsteemide mitmekesisust, võib õiguskindluse ja ELi tasandi ühiste kahjunõuetele suunatud ühtse lähenemisviisi puudumine kahjustada kodanike õiguste kasutamist ning tingib kõnealuste õiguste ebaühtlast jõustamist;
7. rõhutab, et käesolev olukord põhjustab märkimisväärset diskrimineerimist juurdepääsul õiguskaitsele, kahjustades siseturgu, kuna tarbijaid koheldakse erinevalt, sõltuvalt nende elukohast;
8. märgib, et vastavalt 2008. aastal tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi jaoks läbi viidud uurimusele („ELi ühiste kahjunõuete mehhanismide tulemuslikkuse ja tõhususe hindamine”), ei põhjusta ükski olemasolev ühiste kahjunõuete mehhanism ELi piires asjaomastele ettevõtetele ebaseaduslikke tagajärgi;
9. märgib, et arutelude käigus on selgunud lünkade esinemine olemasolevas õigusraamistikus; rõhutab seetõttu ELi ühtse tegevuse lisandväärtust ühiste kahjunõuete valdkonna ühise raamistiku loomisel eesmärgiga tegeleda olemasolevate ELi õiguslike vahendite puuduste ja ebatõhususega, olukordade mitmekesisusega liikmesriikide tasandil, liikmesriikide olemasolevate ühiste kahjunõuete süsteemide võimaliku arenguga ja reformidega või ühiste kahjunõuete süsteemide kehtestamisega liikmesriikides, kus selliseid vahendeid veel ei ole;
10. kutsub seetõttu komisjoni üles esitama meetmeid, sealhulgas võimaluse korral seadusandlikku ettepanekut, millega luuakse tarbijakaitse valdkonnas kogu ELi hõlmav ühise kahjunõuete mehhanism, mis oleks kohaldatav piiriüleste juhtumite korral ja põhineks ELi õigustraditsioonist ja 27 liikmesriigi õiguskorrast inspireeritud ühiste põhimõtete ja kaitsemeetmete kogumil ning oleks kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega;
11. soovib lisada ettepanekusse meetmeid, et tõhustada liikmesriikidevahelist kooskõlastamist ja heade tavade vahetamist; rõhutab sellega seoses, et riikide kogemus ühiste kahjunõuete valdkonnas on välja selgitanud vead, mida tuleb vältida, kui soovitakse Euroopa tasandi tõhusat ühiste kahjunõuete mehhanismi;
12. rõhutab, et ELi ühtne tegevus ühiste kahjunõuete valdkonna ühise raamistiku loomisel hoogustub, sest teatud liikmesriigid kavandavad oma ühiste kahjunõuete skeemide põhjalikku reformi, sellal kui teised kaaluvad parajasti vastavate skeemide loomist;

Üldpõhimõtted – tugevad kaitsemeetmed kohtuvaidluste kuritarvitamise vältimiseks

13. rõhutab, et Euroopa Liidu lähenemisviis ühiste kahjunõuetele ei tohi tekitada majanduslikke stiimuleid pahatahtlike kollektiivhagide esitamiseks ning peaks pakkuma tugevaid ja tõhusaid kaitsemeetmeid põhistamatute nõuete esitamise ja ettevõtjate jaoks

ebaproportsionaalsete kulude eest, eriti praeguses finantskriisi olukorras;

14. rõhutab, et vaidluste kiiret lahendamist osapooltevahelise dialoogi abil tuleks võimaluse korral tungivalt soovitada ning et kohtuvaidlust peab käsitlema kui viimast abinõu; kutsub äriühingukondi üles tunnustama, et on nende endi huvides algatada vabatahtlikult tarbijate tõhus hüvitamine, vältimaks kohtumenetluses osalemist; rõhutab, et alternatiivsed vaidluste lahendamise mehhanismid võivad pakkuda osapooltele kiiremat ja odavamalt lahendust ja täita õigusliku hüvituse kõrval täiendavat, kuid mitte teineteist välistavat rolli; märgib siiski, et ELi olemasolevates alternatiivsetes vaidluste lahendamise süsteemides on praegu veel märkimisväärseid – sektoriomaseid ja geograafilisi – lünki;
15. tunnustab vajadust vältida ühise kahjunõude mehhanismide teatavat väärkasutust või pettust, mis on leidnud aset riikides väljaspool Euroopat, eriti kollektiivhagide süsteemiga USAs;
16. rõhutab, et tõhus ühiste kahjunõuete süsteem peaks suutma mõistlikus ajaraamistikus saavutada õiguskindlad, õiglased ja asjakohased tulemused, järgides samas kõigi kaasatud poolte õigusi; on arvamusel, et ELi lähenemisviis ühiste kahjunõuetele peaks hõlmama ka võimalust kohtu otsus teatava ajavahemiku vältel edasi kaevata;
17. rõhutab, et sellised kohtuvaidluste tava soodustavad elemendid nagu karistuslikud kahjuhüvitised, tingimuslikud tasud, kolmandatelt osapooltelt pärit rahalised vahendid, kontrolli puudumine kohtus esineva esindusorgani üle, advokaatide võimalus värvata potentsiaalseid kannatanuid ja kohtuvaidluses oluliste asjaolude ja dokumentide avalikustamismenetlus kohtule asitõendite esitamiseks – ilma et see piiraks siseriikliku õigusega kohtutele ja riigiasutustele antud volitusi – ei ole kooskõlas ELi õigustraditsioonidega ja tuleks keelata; rõhutab, et tuleb võtta kõik vajalikud meetmed, et keelata meelepärase kohtualluvuse valimist;
18. rõhutab vajadust luua Euroopa lähenemisviis ühiste kahjunõuetele osalemisvõimalusega (opt-in) põhimõttel, mille kohaselt kannatanud määratletakse selgelt ja nad võtavad menetlusest osa vaid siis, kui nad väljendavad selleks selgesõnalist soovi, et vältida võimalikke kuritarvitusi; toonitab, et kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega tuleb austada olemasolevaid riiklikke süsteeme; palub komisjonil kaaluda süsteemi, mis esitab asjakohast teavet kõigile võimalikele asjaga seotud tarbijatele, suurendab kollektiivhagide esindatust ja tagab ELi kodanikele lihtsa, taskukohase ja tõhusa juurdepääsu õiguskaitsele, vältides sel moel ülemääraseid kohtuvaidluseid ja seda, et ühe ja sama rikkumise kohta esitataks asjatult mitu individuaalset või kollektiivhagi;
19. kutsub liikmesriike üles looma tõhusaid mehhanisme, mis tagaksid võimalikult suure arvu kannatanute teavitamise ja neile nende õiguste ja kohustuste teatavaks tegemise, pöörates eriti tähelepanu eri liikmesriikides elavatele kannatanutele, vältides samas süütuse presumptsiooni täielikuks järgimiseks asjaomase osapoole maine põhjendamatu kahjustamist;
20. rõhutab, et selleks, et tagada ühiste kahjunõuete tõhusus ja vältida võimalikke kuritarvitusi, peaks ELi lähenemisviis ühiste kahjunõuetele hõlmama vaid liikmesriigi tasandil nõuetekohaselt tunnustatud esindusorganite (riiklikud ametiasutused, nt ombudsmanid või tarbijaühendused) esindushagisid; kutsub komisjoni üles määratlema

liikmesriikidega konsulteerides ühist kriteeriumide kogumit, millele tarbijaühendused peavad vastama, et kohtusse minna; rõhutab, et pädevad liikmesriikide asutused peaksid vastutama selle kontrollimise eest, kas tarbijaühendused vastavad neile kriteeriumidele;

21. rõhutab, et piiriüleste vaidluste korral peaks esindusorgan (riiklik ametiasutus või volitatud tarbijaühendus) olema võimeline esindama teistest liikmesriikidest pärit kannatanuid, kes on ühise kahjunõudega ühinenud mis tahes liikmesriigis;

Kohtu roll ning teabe olulisus

22. väidab, et kohtul on ülioluline roll kahjunõude ja hageja esindatuse vastuvõetavuse üle otsustamisel, et tagada vaid põhjendatud kaebuste läbivaatamine ning õige tasakaal nõuete kuritarvituste vältimise ja nii Euroopa Liidu kodanike kui ka ettevõtete õiguskaitsele tõhusa juurdepääsu tagamise vahel;
23. on seisukohal, et kohus peaks samuti tagama, et kahjuhüvitisi jaotatakse õiglaselt ning kontrollima, kas rahastamiskokkulepped on õiglasel; rõhutab, et kohtu kontrollimehhanismid ja proportsionaalsuse nõuded peaksid kaitsma kostjaid süsteemi kuritarvitamise eest;
24. rõhutab vajadust austada põhimõtet „kaotaja maksab”, mille kohaselt kaotanud osapool maksab kohtukulud, et vältida põhjendamata nõuete esitamise levikut kogu ELi hõlmavas ühiste kahjunõuete mehhanismis, lubades samas kohtunikul oma äranägemisel vähendada kaotanud osapoolle makstavaid kohtukulusid või riigil pakkuda õigusabi vastavalt riigi õigusaktidele ja järgides subsidiaarsuse põhimõtet;
25. rõhutab, et juurdepääsetavuses ja menetluse tõhususes on oluline roll teabe pakkumisel kollektiivhagide kohta, kuna tarbijad peavad olema teadlikud, et nad on sama ebaseadusliku tegevuse tõttu kannatanud ning et on algatatud kollektiivhagi, sh teises liikmesriigis; rõhutab, et tarbijate organisatsioonid ja Euroopa tarbijakaitsekeskuste võrgustik (ECC-Net) võivad mängida määravat rolli teabe võimalikult suure hulga isikuteni ja eelkõige kõige haavatavamate tarbijateni viimisel;
26. soovib, et selleks, et lihtsustada koostööd organitega, kes on pädevad algatama kollektiivhagisid, tuleb eriti piiriüleste juhtumite korral luua kogu ELi hõlmav algatatud ja käimasolevate juhtumite internetiregister; rõhutab, et selline ühine Euroopa väljund võiks aidata kohtuliku ühise kahjunõude esitamist plaanivatel pädevatel organitel selgitada välja, kas mõnes teises liikmesriigis algatakse sarnane hagi; rõhutab, kui tähtis on parimate tavade vahetamine ja parimate kättesaadavate tehnoloogiate rakendamine selleks, et lihtsustada teabevahetust, juhtumite esitamist ja rühmitamist;

Ühiste kahjunõuete rahastamine

27. kinnitab, et selleks, et kollektiivhagide esitamine oleks tegelikkuses võimalik, peaksid liikmesriigid tagama riikliku korra kohased piisavad rahastamismehhanismid, mille toimimispõhimõtted ei tohiks ühest küljest julgustada põhistamatute kahjunõuete esitamist, ning välistama teisest küljest olukorra, kus kodanikel ei oleks piisavate rahaliste vahendite puudumise tõttu juurdepääsu õigusemõistmisele;

28. on teadlik, et mõned esindusorganid ei pruugi olla võimelised kollektiivhagi algatama ja et vahendite puuduse tõttu võetakse ette vaid väga piiratud arv kohtuasju; kutsub komisjoni seetõttu üles põhjalikult kaaluma Euroopa fondi loomist, mida rahastatakse ELi konkurentsidiigust rikkuvatele ettevõtetele määratud trahvide ühest osast; teeb ettepaneku, et kõnealust fondi võiks kasutada, et kanda Euroopa mõõtmega piiriüleste kollektiivsete hagide kulusid, tingimusel et esindusorgan tõendab, et neid vahendeid kasutatakse sel eesmärgil; rõhutab, et selline valikuvõimalus annaks täiendavaid vahendeid võitluseks petturlusega ning oleks õiglane võimalus rahastada tarbijate ühiseid kahjunõudeid, sest osa trahvidest tagastatakse kaudselt kannatanutele; leiab, et mingil juhul ei tohi hüvitist kasutada ühiste kahjunõuete menetlemise rahastamiseks, sest hüvitada tuleb ainult kaebuse esitajate tegelikult kantud kahju; toonitab viimaks vajadust vältida rahastamist kolmandate osapoolte poolt, et vältida kuritarvitusi ja „protsessimisturu” loomist.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	6.10.2011
Lõpphääletuse tulemus	+: 30 -: 2 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Adam Bielan, Lara Comi, António Fernando Correia De Campos, Jürgen Creutzmann, Christian Engström, Evelyne Gebhardt, Louis Grech, Małgorzata Handzlik, Iliana Ivanova, Edvard Kožušník, Kurt Lechner, Toine Manders, Hans-Peter Mayer, Phil Prendergast, Mitro Repo, Robert Rochefort, Zuzana Roithová, Christel Schaldemose, Andreas Schwab, Emilie Turunen, Bernadette Vergnaud, Barbara Weiler
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Marielle Gallo, Anna Hedh, Constance Le Grip, Emma McClarkin, Sylvana Rapti, Oreste Rossi, Wim van de Camp
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Alexander Alvaro, Monika Hohlmeier, Axel Voss, Pablo Zalba Bidegain

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	20.12.2011
Lõpphääletuse tulemus	+ : 21 - : 0 0 : 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Raffaele Baldassarre, Luigi Berlinguer, Sebastian Valentin Bodu, Françoise Castex, Christian Engström, Marielle Gallo, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Klaus-Heiner Lehne, Antonio López-Istúriz White, Antonio Masip Hidalgo, Alajos Mészáros, Bernhard Rapkay, Evelyn Regner, Francesco Enrico Speroni, Alexandra Thein, Diana Wallis, Cecilia Wikström, Tadeusz Zwiefka
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Jan Philipp Albrecht, Jean-Marie Cavada, Luis de Grandes Pascual, Kurt Lechner, Eva Lichtenberger